

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ ТА ОЦІНКИ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ

Діяльність сільськогосподарських підприємств відрізняється від інших наявністю різноманітних природних факторів, які необхідно враховувати і під час організації обліково-контрольного процесу з метою створення належної інформаційної системи. Особливо це стосується обліку біологічних активів. Вони є важливим та унікальним обліковим об'єктом, а від стану та ефективності їх використання залежить успішне господарювання підприємства.

Об'єктом бухгалтерського обліку біологічних активів є різні види рослин (зернові, кормові, олійні, овочеві, картопля тощо) або однорідні групи біологічних активів, які складаються з підвидів рослин (озимі та ярі зернові, кісточкові, зерняткові, горіхоплідні тощо), чи окремі культури (ячмінь, кукурудза, соняшник тощо), а не продукти їх вирощування, які є сільськогосподарською продукцією та вважаються окремим активом. Так, поточними біологічними активами згідно з П(С)БО 30 «Біологічні активи» є біологічні активи, які здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що не перевищує 12 місяців [3].

Доцільно виділити наступні характерні ознаки поточних біологічних активів - рисунок 1.

Рисунок 1 – Характерні ознаки поточних біологічних активів.

Виконання цих умов призводить до необхідності їх відображення у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Економічні вигоди від використання біологічного активу визначаються виходячи із стану його фізичних якостей. Поточний біологічний актив визнається запасом, якщо він не використовується в сільськогосподарській діяльності та утримується для продажу або напрям його використання не визначено.

Біологічний актив, визнаний активом в результаті минулих подій, стосовно якого існує імовірність того, що підприємство не отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з його використанням, у звітному періоді активом не визнається, а його вартість відноситься до інших витрат операційної діяльності [1].

У бухгалтерському обліку біологічних активів головним питанням є їх оцінка. П(С)БО 30 «Біологічні активи» [3] передбачено, що біологічні активи відображаються при їх первісному визнанні оцінюються за справедливою вартістю, або якщо справедливу вартість на дату балансу достовірно визначити неможливо, або якщо підприємство є платником податку на прибуток, можуть визнаватися та відображатися за первісною вартістю, крім поточних біологічних активів рослинництва, котрі визнаються і відображаються як незавершене.

Порядок оцінки біологічних активів та сільськогосподарської продукції залежить від джерел їх надходження. Придбаний (одержаний) біологічний актив зараховується на баланс підприємства за первісною вартістю, яка визначається відповідно до П(С)БО 9 «Запаси».

Таблиця 1. – Особливості оцінки поточних біологічних активів залежно від способу їх отримання

Спосіб надходження біологічних активів у господарство	Вартість отриманих біологічних активів
Придбання за плату	Фактичні витрати, понесені на отримання (первісна вартість)
Безоплатне отримання	Справедлива вартість з урахуванням витрат, пов'язаних з доведенням їх до стану, у якому вони придатні для використання в намічених цілях
Внесок до статутного капіталу	
Переведення до складу довгострокових зі складу поточних біологічних активів	Справедлива вартість на дату переведення, зменшена на очікувані витрати на місці продажу
Обмін на подібний біологічний актив	Справедлива вартість переданого активу
Обмін на неподібний біологічний актив	Справедлива вартість переданого активу збільшена (зменшена) на суму грошових коштів (або їх еквівалентів), які підлягають сплаті (отриманню) за обмінною операцією
Отримання біологічних активів в результаті біологічних перетворень	Справедлива вартість, зменшена на очікувані витрати на місці продажу

Таким чином, надходження біологічних активів на підприємство передбачає встановлення справедливої вартості, крім застосування первісної вартості при придбанні за плату. Первісна вартість на відміну від справедливої вартості відображає реальні витрати на виробництво продукції, які зафіксовані в первинних документах і регістрах бухгалтерського обліку, а також базується на реальних цінах, що діяли на відкритому ринку на момент придбання засобів виробництва і предметів праці.

Оцінка біологічних активів на дату проміжного та річного балансу здійснюється за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу у відповідності до Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку біологічних активів [2].

Проте, на сьогоднішній день активний ринок біологічних активів в Україні ще не сформовано, проблемними залишаються питання визначення справедливої вартості біологічних активів, реальної вартості незавершеного виробництва, зокрема посівів сільськогосподарських культур. Також справедлива вартість біологічних активів на кожну звітну дату може змінюватися, що потребує відображення в синтетичному та аналітичному обліку й фінансовій звітності.

Отже, оцінка біологічних активів і сільськогосподарської продукції безпосередньо впливає на актив балансу та показники фінансового стану, підприємствам доцільно всі аспекти визнання та формування вартості закріпити в обліковій політиці у розрізі видів таких активів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Марченко Л. Ю. Оцінювання та облік поточних біологічних активів рослинництва [Електронний ресурс] / Л. Ю. Марченко, В. В. Придатченко // Економіка і регіон. – 2015. – № 2. – С. 54-57. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2015_2_12

2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <https://zakon.help/article/metodichni-rekomendacii-z-buhgalterskogo-obliku-bioaktiviv>

3. П(С)БО 30 «Біологічні активи» від 18.11.2005 № 790 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.help/law/790/>